

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ: ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ

Анотація. Розглянуто основні питання безробіття та шляхи його подолання – насамперед підвищення рівня зайнятості населення.

Аннотация. Рассмотрены основные вопросы безработицы и пути ее преодоления – прежде всего повышение уровня занятости населения.

Annotation. The basic questions of unemployment and ways of overcoming it are examined in the article – increasing the level of population employment in the first place.

Ключові слова: соціально-економічна стратегія, державна політика, трудові ресурси.

У сучасних умовах Україна переживає складний період у своєму соціально-економічному і політичному розвитку. Державі водночас доводиться вирішувати проблеми перебудови системи внутрішньодержавних відносин, створення нових форм економічних зв'язків, забезпечення необхідного рівня економічного розвитку та соціального захисту населення. Для політики реформ, які проводяться в Україні, посилення соціальної орієнтації набуло важливого значення, тим більше, що в ст. 1 Конституції України країну визначено соціальною, правовою державою [1].

Мета дослідження полягає у розгляданні державної політики у сфері зайнятості та розкритті головних питань ефективного використання трудових ресурсів; узагальненні й теоретичному обґрунтуванні заходів щодо удосконалення політики у сфері управління трудовими ресурсами.

Відповідно до Закону України "Про зайнятість населення", зайнятість – це діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих та суспільних потреб, і така, що, як правило, приносить їм дохід у грошовій або інших формах. Зайнятістю визначається діяльність, яка базується на праві вільного володіння своєю здатністю до праці і праві власності на засоби виробництва для її здійснення.

Держава сприяє зайнятості через проведення активної соціально-економічної політики, спрямованої на створення робочих місць та розвиток підприємницької діяльності.

Економічна політика, яка націлена на підвищення рівня зайнятості населення, вирішує подвійне питання: збільшення об'єму соціальних благ у державі, бо створюються вони активною часткою населення; покращення соціального клімату в країні, бо при високому рівні зайнятості значно скорочується частка бідності, безробіття та підвищується впевненість, рівень соціального благоустрою активних груп населення. Основний зміст політики соціального захисту працездатного населення зводиться до утворення необхідних умов для підвищення кожним трудівником свого добробуту за рахунок особистого трудового вкладу, підприємництва та ділової активності. Однак перший етап переходу до ринкової системи господарських відносин у країні характеризується значним падінням життєвого рівня населення, зростанням безробіття. Така ситуація, на думку спеціалістів, зумовлена принциповими методологічними помилками реформування економіки. "Більшість прийнятих урядом рішень та механізми їх реалізації не враховували та не враховують інтереси пересічних громадян, практично повністю відсутні заходи, які могли б компенсувати населенню негативні наслідки тих чи інших перетворень" [2, с. 5].

Скорочення обсягів безробіття, покращення роботи підрозділів служби зайнятості, її взаємодії з роботодавцями, збільшення масштабів активних програм зайнятості дозволило зменшити навантаження незайнятих громадян на одне вільне місце в Харківській області, призупинити темпи зростання зареєстрованого безробіття та досягти зменшення рівня зареєстрованого безробіття.

Зростання зайнятості населення пояснюється активізацією діяльності приватного сектору та самостійної зайнятості при одночасному скороченні чисельності працівників підприємств державного сектору, колективних та приватних підприємств [3; 4].

Прогнози щодо ситуації на зареєстрованому ринку праці на період до 2012 року є невтішними, бо посилення негативних тенденцій відбуватимуться під впливом не лише економічних, а й інших об'єктивних чинників, серед яких, зокрема, тенденції демографічного розвитку, інфляційні очікування тощо. Так, принаймні до 2012 року прогнозується зростання чисельності працездатного населення. Поряд з цим процеси реструктуризації, реорганізації та приватизації підприємств супроводжуватимуться вивільненням надлишкової чисельності працюючих, відбуватиметься ліквідація частини робочих місць внаслідок вибуття основного капіталу з причин повного морального та фізичного зносу [5].

Перехід України до нових суспільно-економічних відносин зумовив необхідність реформування ринку праці. Процес сучасного формування та розвитку ринку праці відбувається в умовах адаптації його до економічної ситуації в Україні. Основною при цьому залишається проблема зростання пропонування за умови скорочення

Відбуваються докорінні зрушення у використанні трудових ресурсів та розподілі їх за сферами застосування праці, формами власності. Унаслідок неповної зайнятості, збільшення тривалості безробіття посилюються процеси декваліфікації. Приватизація, реструктуризація, запровадження механізму банкрутства підприємств призводять до зростання кількості вивільнених працівників. Скорочується чисельність працюючих за наймом, зростає безробіття. У зв'язку з цим відбувається інтенсивний перерозподіл трудових ресурсів з легального сектору економіки в "тіньовий". Розширення зайнятості в "тіньовому" секторі економіки супроводжується інтенсифікацією праці при низькій заробітній платі, порушенням норм законодавства про працю. Разом з тим, незважаючи на появу обнадійливих тенденцій у реальному секторі української економіки та регіону, закріплення переважної більшості наукових принципів у взаємовідносинах суб'єктів господарювання, на сьогодні в Україні ще не створено критичної маси рентабельно працюючих підприємств, які забезпечують продуктивну зайнятість та виконання соціальних зобов'язань перед своїми працівниками. Тому розв'язання проблем зайнятості і безробіття, насамперед, знаходиться в площині економічної стабілізації, відновлення виробництва та досягнення його сталого зростання, поживлення інвестиційних процесів та ділової активності, удосконалення регуляторної політики, стимулювання створення нових робочих місць.

Заходи у сфері зайнятості населення здійснюватимуться шляхом реалізації Програми структурної перебудови економіки, Генеральної схеми створення нових робочих місць, п'ятирічних галузевих програм ефективної зайнятості, щорічних регіональних програм зайнятості населення та регулювання ринку праці, а також інвестиційних, приватизаційних та програм реструктуризації підприємств, інших програм, що розроблятимуться для територій з високим рівнем безробіття [6, с. 6].

Аналіз особливостей формування ринку праці в Україні свідчить про те, що механізм його регулювання має враховувати, з одного боку, загальні закономірності організації ринку, властиві ринковій економіці, а з іншого – соціально-економічні й політичні особливості розвитку нашої держави.

Для досягнення поставлених цілей і виконання своїх завдань політика зайнятості населення як один із пріоритетів сучасної соціально-економічної стратегії держави повинна ефективно використовувати механізми державного регулювання зайнятості.

Література: 1. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Х. : Ранок, 1998. – 48 с. 2. Литвин В. Підвищення ефективності державної політики зайнятості та активні заходи на ринку праці. Соціальна робота. Теорія, досвід, перспективи / Литвин В., Проданова Л. // Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції. – Ужгород, 1999. – С. 15–18. 3. Харківська область в 2003 році: Статистичний щорічник / за ред. Чмихало М. Л. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 604с. 4. Харківська область в 2004 році: Статистичний щорічник / за ред. М. Л. Чмихало. – Х. : Вид. "КримАрт", 2005. – 404 с. 5. Державна служба зайнятості України – 10 років. – К. : Міпраці, 2001. – 73 с. 6. Про затвердження положень щодо застосування Закону України "Про зайнятість населення" : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578. – Вінниця : Біом, 1998. – 58 с.